

**Broedvogelinventarisatie Tusschenwater
2019**

Inhoud

	blz.
1 Inleiding	3
1.1 Gebiedsbeschrijving	4
2 Veldwerk	
2.1 De tellers	6
2.2 Methode	7
2.3 Bezoekdata	8
3 Resultaten	
3.1 Territoria broedvogels	9
3.2 Overige soorten/passanten	11
3.3 Nieuwe soorten	12
3.4 Verdwenen soorten	13
3.5 Opvallende soorten/zaken	14
4 Bijlagen	
4.1 Veldkaartjes	16
4.2 Bronnen	19

Grauwe Gans (totaal: 35 territoria in Tusschenwater 2019)
Foto: Eelke Schoppers

1 Inleiding

In januari 2015 zag het er naar uit dat in hetzelfde jaar de eerste schop de grond in zou gaan voor de uitvoer van het plan Tusschenwater in Zuidlaren. Een groepje vogelaars van de vogelwerkgroep IVN-Zuidlaren heeft toen het plan bedacht de vogelstand in dit nieuwe natuurgebied te gaan monitoren. In overleg met Stichting het Drentse Landschap is het plan verder uitgewerkt en dit heeft als resultaat opgeleverd dat de eerste tellingen (de nulmeting) in het voorjaar van 2015 zijn uitgevoerd.

Vervolgens is er een aantal jaren niet geïnventariseerd vanwege de werkzaamheden in het gebied. In januari 2019 is Tusschenwater officieel opgeleverd en hebben de vogelaars van IVN-Zuidlaren de verrekijker weer opgepakt.

In dit verslag is te lezen wat de resultaten zijn van de systematische tellingen in Tusschenwater in 2015 vóór de inrichting en in 2019 nadat het gebied is opgeleverd.

Tureluur (totaal: 15 territoria in Tusschenwater 2019)
Foto: Bob Hogeveen

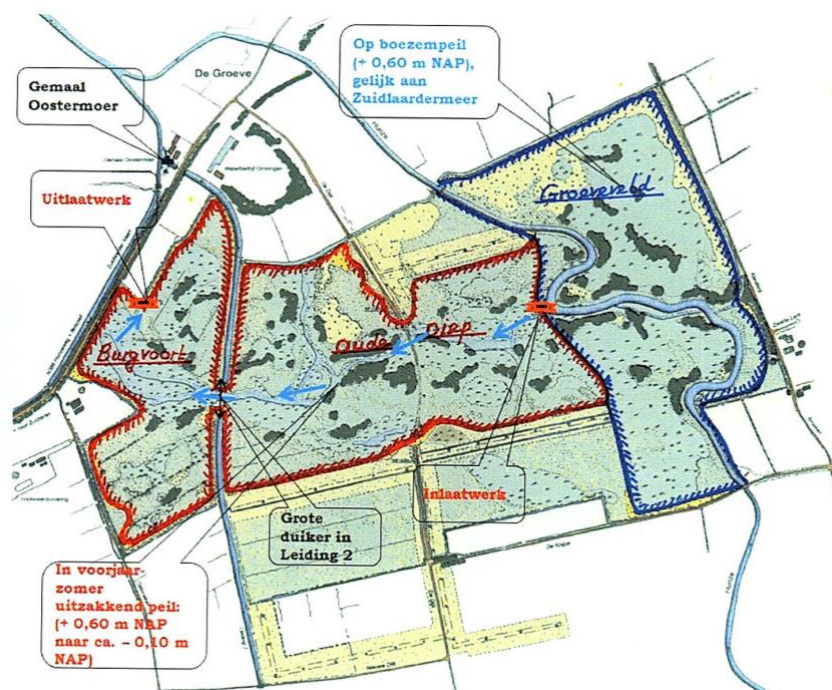
1.1 Gebiedsbeschrijving

In de benedenloop van de Hunze iets ten Zuiden van het dorp de Groeve ligt het natuurontwikkelingsproject Tussenwater.

Tussenwater wordt aan de oostzijde begrensd door het weggetje de Broeken-Kieviterij bij Zuidlaarderveen en aan de westkant door de weg Osbroeken. In het noorden door de Hunzeweg naar de Groeve en aan de zuidkant de Knijpe.

Het gebied bestaat uit drie deelgebieden het Groeveveld in het oosten, het gebied van het Oude Diep in het midden en polder Burgvoort in het westen. Zie ook het kaartje hieronder.

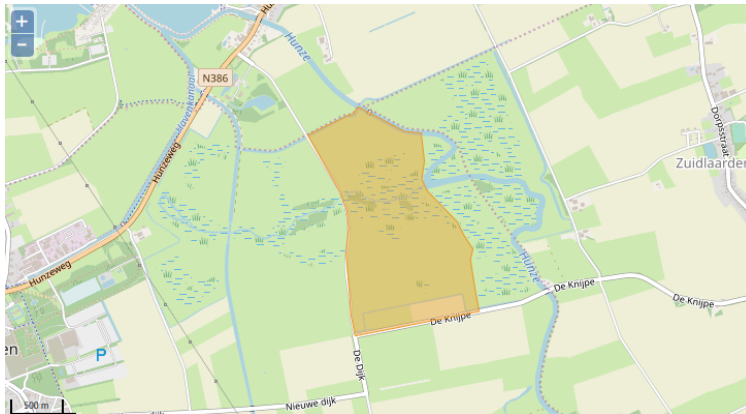

Vogelaars zijn dan weer een beetje eigenzinnig en gaan het gebied weer iets anders indelen. In 2015 is Tusschenwater verdeeld in twee BMP-plots. Tusschenwater-west en Tusschenwater-oost. De grens lag precies bij het klinkerweggetje de Dijk.

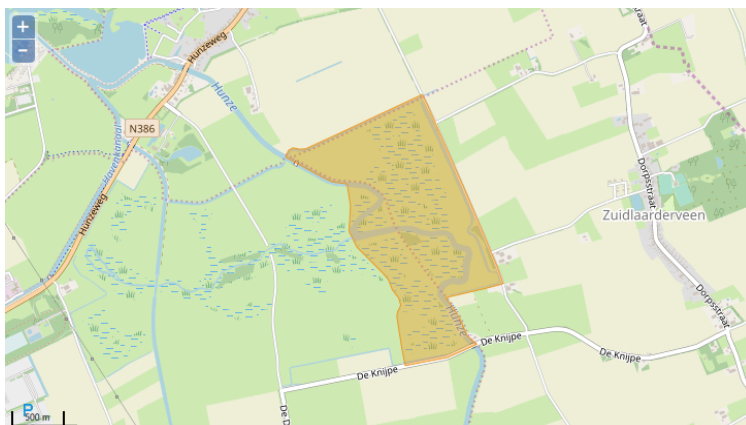
In 2019 is het gebied vervolgens in drieën verdeeld. Tusschenwater-west is hetzelfde gebleven en Tusschenwater-oost van 2015 is in tweeën gedeeld: midden en oost (nieuw). Zie ook de kaartjes in de bijlage.

West

Midden

Oost

2 Veldwerk

2.1 De tellers

Tusschenwater is dus vanaf 2019 verdeeld in drie telgebieden. Elk gebied is met twee, drie of vier personen in kaart gebracht.

Er is geïnventariseerd:

<u>In</u>	<u>door:</u>
Tusschenwater-West:	Wim Woudman Ben ter Veer Gerard Dekker
Tusschenwater-Midden:	Boukje van der Velde Wil Gernaat Dick Schoppers Eelke Schoppers
Tusschenwater-Oost:	Bob Hogeveen Niels Grobben

Tijdens de nulmeting in 2015 is Tusschenwater verdeeld in twee gebieden:

Tusschenwater-West:	Ben ter Veer Wil Gernaat Gerard Dekker
Tusschenwater-Oost:	Bob Hogeveen Niels Grobben

Wat vanaf 2019 Tusschenwater-midden heet, behoorde in 2015 nog bij Tusschenwater-Oost.

Rietgors (totaal: 16 territoria in Tusschenwater 2019)
Foto: Bob Hogeveen

2.2 Methode

Er is gebruikgemaakt van een territoriumkartering volgens de handleiding van het Broedvogel Monitoring Project (BMP) van SOVON.

Deze zijn toegesneden op alle soorten (BMP-A). Ieder deelproject kent zijn eigen aanpak (met name in de wijze van noteren: telefoon of op papier), maar de basis is dezelfde: telling van territoriale broedvogels in vastomlijnde telgebieden. Het doel van dit project is de jaarlijkse aantalveranderingen vast te leggen van vrijwel alle Nederlandse broedvogelsoorten.

In een vastomlijnd gebied zijn de vogels in kaart gebracht die zich territoriaal gedragen of anderszins aangeven ter plaatse broedvogel te (kunnen) zijn. Dit gebeurt een aantal malen in de loop van het broedseizoen.

Na afloop van het broedseizoen worden de waarnemingen volgens vaste criteria herleid tot aantallen territoria/broedparen per soort. Deze interpretatie vindt plaats via het computerprogramma Autocluster op de site van Sovon. Hiervan is een lijst gemaakt per deelgebied én de totalen voor geheel Tusschenwater.

Verder is er ook een lijstje gemaakt met vogels die we wel één of meerdere keren hebben aangetroffen, maar die niet als broedvogel/territorium uit de autoclustermethode komen. Het betreft dan veelal doortrekkende vogels die elders gaan broeden.

Bruggetje over het Oude Diep ter hoogte van de Dijk
Foto: Gerard Dekker

2.3 Bezoekdata

Tusschenwater-West:

#	datum	deel	starttijd	eindtijd	teller	mede	bezoektype	gunstig
1.	18-03		09:00	11:30	GDKR01	1	ochtend*	nee
2.	29-03		07:00	10:00	GDKR01	2	zonop	
3.	15-04		07:00	10:15	GDKR01	1	zonop	
4.	29-04		06:30	10:30	BVER01	1	zonop*	
5.	10-05		05:30	10:00	BVER01	2	zonop*	
6.	20-05		19:32	21:54	BHGN00	1	avond	
7.	25-05		06:00	10:00	GDKR01	1	ochtend	
8.	17-06		06:00	10:00	BVER01	1	zonop*	
9.	21-06		21:30	23:45	GDKR01	1	nacht*	

Tusschenwater-Midden:

#	datum	deel	starttijd	eindtijd	teller	mede	bezoektype	gunstig
1.	23-03		08:10	10:35	ESPS00		ochtend	
2.	06-04		08:11	10:02	ESPS00		ochtend	
3.	19-04		06:30	08:59	ESPS00		zonop	
4.	04-05		06:30	08:26	ESPS00		zonop	
5.	19-05		06:00	08:59	ESPS00		zonop*	
6.	01-06		05:50	08:46	ESPS00		zonop*	
7.	21-06		22:00	23:45	GDKR01	1	nacht*	

Tusschenwater-Oost:

#	datum	deel	starttijd	eindtijd	teller	mede	bezoektype	gunstig
1.	24-03		07:40	09:44	BHGN00		ochtend	
2.	07-04		07:21	10:26	BHGN00		zonop	
3.	20-04		06:50	09:35	BHGN00		zonop	
4.	03-05		06:37	09:13	BHGN00		zonop	
5.	15-05		20:01	21:37	BHGN00		avond	
6.	24-05		05:50	08:31	BHGN00		zonop*	
7.	09-06		05:41	08:21	BHGN00		ochtend	
8.	11-06	60%	23:15	23:15	BHGN00		nacht*	

3 Resultaten

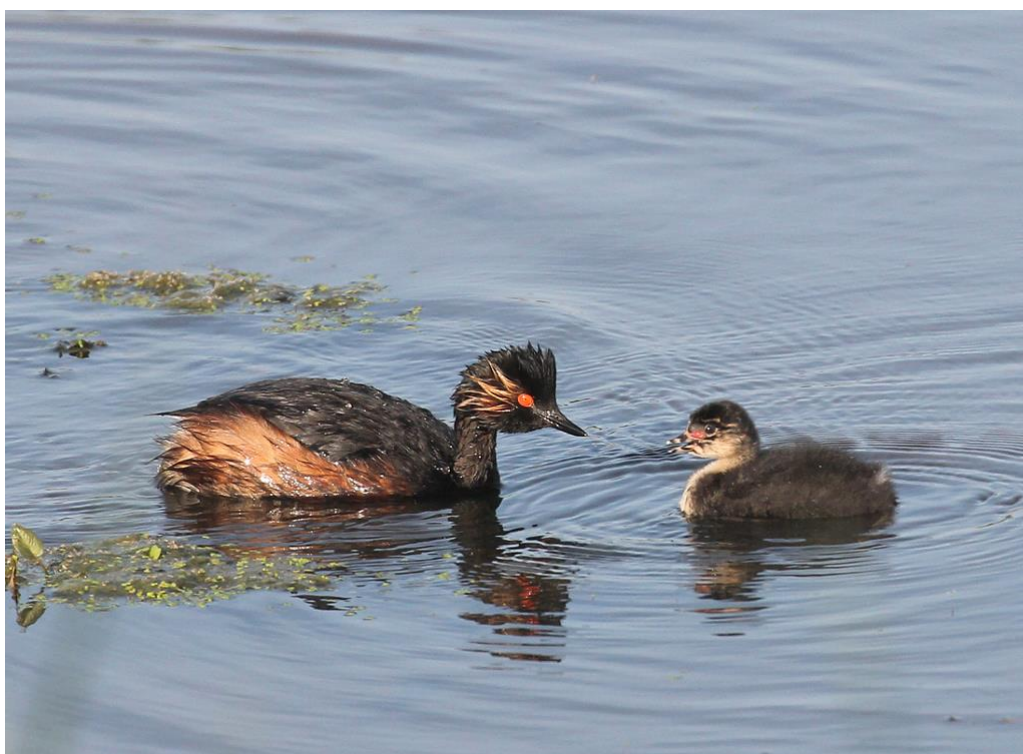
3.1 Territoria

Onderstaand de tabel met aantallen territoria van de aanwezige vogels in 2015 en in 2019 per deelgebied en de totalen voor geheel Tusschenwater.

Het gebied Tusschenwater-Oost in 2015 is in 2019 gesplitst in midden en oost.

Aantal Territoria (volgens BMP-methodiek)								
Tusschenwater	2015				2019			
	West	Oost	totaal		West	Midden	Oost	totaal
Soort								
Grote Canadese Gans			0		3	1	2	6
Brandgans			0		3	1		4
Grauwe Gans	9	2	11		19	10	6	35
Kolgans			0			1		1
Knobbelzwaan	1	1	2		1	1	3	5
Nijlgans	2	2	4		19	1	8	28
Bergeend			0		2	1	2	5
Zomertaling			0		1		6	7
Slobeend			0		9	2	12	23
Krakeend		1	1		6	4	14	24
Wilde Eend	19		19		28	6	11	45
Wintertaling			0		1			1
Tafeleend			0				1	1
Kuifeend		2	2		11	6	12	29
Patrijs			0			1		1
Kwartel	2	1	3		2	1		3
Fazant	3	5	8			2		2
Buizerd	1		1					0
Dodaars		1	1		3			3
Fuut			0			1	3	4
Geoorde Fuut			0		1		3	4
Bruine kiekendief			0			1		1
Waterral		1	1				1	1
Waterhoen		2	2				1	1
Meerkoet	1		1		27	7	24	58
Scholekster	3	1	4		2	1	2	5
Kluut			0		4	3	9	16
Kievit	6	7	13		13	2	7	22
Kleine Plevier			0		2	1	3	6
Wulp		1	1					0
Grutto		2	2			1	4	5
Tureluur	1	2	3		7	1	7	15
Houtduif	2		2					0
Kokmeeuw			0				350	350
Visdief			0		1		6	7
Koekoek	1	1	2		1	1		2
Grote Bonte Specht	1		1				1	1

Groene specht	1		1					0
Koolmees	4		4				2	2
Pimpelmees	2	1	3		1			1
Veldleeuwerik	6	9	15		11	5	5	21
Oeverzwaluw			0		74			74
Boerenzwaluw			0			1		1
Fitis	9	7	16		3	3	4	10
Tjiftjaf	3	1	4		1			1
Rietzanger		1	1		1		1	2
Kleine Karekiet		3	3		1		2	3
Bosrietzanger	4	10	14		3	3	4	10
Zwartkop	1	1	2		1			1
Tuinfluit	1		1					0
Braamsluiper	1	1	2					0
Grasmus	12	12	24		14	11	6	31
Winterkoning	4	4	8		1		1	2
Merel		1	1					0
Blauwborst	4	1	5		2	3	1	6
Roodborsttapuit	9	7	16		1	5	0	6
Gele Kwikstaart	3	7	10		10	3	6	19
Witte Kwikstaart	1		1		3	1	1	5
Graspieper	8	7	15		8	7	3	18
Vink	2	1	3		1	1	1	3
Kneu		1	1				1	1
Putter	2		2			1		1
Geelgors	3	4	7			1		1
Rietgors	9	2	11		6	6	4	16
Totaal aantal soorten	35	36	46		41	38	40	57

Geoorde Fuut (totaal: 4 territoria in Tusschenwater 2019)
Foto: Bob Hogeveen

3.2 Overige soorten en passanten

In één van de eerste bezoeken werd al een Krooneend waargenomen in Tusschenwater. Uiteraard was dat geen blijver, maar wel een prachtige waarneming.

In onderstaande tabel staan alle overige soorten die we hebben aangetroffen tijdens één of meerdere bezoeken. Voor deze soorten leverden deze waarnemingen geen territorium op. Elk soort heeft namelijk zijn eigen criteria waar de vogel aan moet voldoen wil het een territorium opleveren.

De getallen geven het aantal bezoeken aan waarin de vogel is aangetroffen. Tussen haakjes het hoogste aantal dat tijdens een bezoek is geteld.

	West	Midden	Oost
Aalscholver		Diverse	1(1)
Grote Zilverreiger	1(2)	3(15)	3(15)
Blauwe Reiger	2(2)	Diverse	3(2)
Ooievaar		1(1)	
Lepelaar	3(3)	Diverse	1(2)
Soepgans	1(1)	1	1(1)
Pijlstaart	1(30)	1(3)	1(3)
Smient	1(6)	2(2)	3(9)
Soepeend	1(1)	1 (1)	1(1)
Zomertaling		Diverse	
Krooneend		1(1)	
Brilduiker		1(1)	
Nonnetje	1(3)	Diverse	
Buizerd	1(1)	Diverse	
Torenvalk	1(1)	Diverse keren	
Bontbekplevier	1(2)	1(1)	
Bonte Strandloper	1(1)	-	1(2)
Kleine Strandloper	2(1)	-	1(1)
Bosruiter	1(4)	2(5)	1(3)
Witgat	4(2)	1(1)	1(4)
Oeverloper	5(2)	1(2)	4(4)
Zwarte Ruiter	2(2)	1(2)	1(11)
Groenpootruiter	4(4)	2(1)	2(1)
Regenwulp		Diverse	1(30)
Watersnip	1(1)	1 (2)	3(1)
Kemphaan	4(50)	Diverse	1(1)
Zilvermeeuw			1(1)
Kleine Mantelmeeuw		Diverse	1(9)
Dwergmeeuw			1(3)
Zwarte Stern			1(3)
Witwangstern		1(1)	1(1)
Holenduif	1(1)	-	
Houtduif	4(5)	Diverse keren	1(1)
Huiszwaluw	1(1)	Diverse	1(1)
Tapuit	1(3)	1(1)	
Paapje		-	1(1)
Zanglijster	3(1)	-	
Gaai	1(1)	-	1(1)
Kauw		-	1(6)
Roek		Diverse	
Zwarte Kraai		Diverse	3(1)
Spreeuw	1(1)	Diverse	

Krooneend
Foto: Eelke Schoppers

Grutto (totaal: 5 territoria in Tusschenwater 2019)
Foto: Gerard Dekker

3.3 Nieuwe soorten

In 2019 zijn veel ganzen- en eendensoorten geteld die in 2015 helemaal niet voorkwamen. Niet verwonderlijk natuurlijk gezien de inrichting van het gebied. Met name Slobeend, Kuifeend en Krakeend komen in grote aantallen voor.

Dat de Kleine Plevier Tusschenwater zou vinden, was vooraf uiteraard wel voorspeld. De nu nog zandige oevers zijn uitermate geschikt voor deze prachtige plevier met zijn gele kraaloojie.

Kleine Plevier (totaal: 6 territoria in Tusschenwater 2019)
Foto: Eelke Schoppers

Nieuwe soorten t.o.v. 2015

Canadese Gans
Brandgans
Kolgans
Bergeend
Zomertaling
Slobeend
Wintertaling
Patrijs
Fuut
Geoorde Fuut
Bruine Kiekendief
Kluut
Kleine Plevier
Kokmeeuw
Visdief
Oeverzwaluw
Boerenzwaluw

De Boerenzwaluw heeft waarschijnlijk gebroed onder het nieuwe bruggetje over het Oude Diep in de Dijk. Een prachtige plek, zie de foto op blz. 7

Grote groepen Kluten waren al vroeg in het seizoen aanwezig. Uiteindelijk zijn er 16 territoria overgebleven. Juveniele Kluutjes zijn in meerdere bezoeken waargenomen met vaak in de lucht alarmerende ouderkluten

De sterns hebben Tusschenwater ook ontdekt. Nog niet in heel grote aantallen, maar Visdiefje en Zwarte Stern komen met name in Oost voor. Het Visdiefje met 7 territoria.

De Witwangstern en Zwarte Stern zijn wel al gesignaleerd, maar hebben niet gebroed in Tusschenwater. Misschien volgend seizoen?

Witwangstern
Foto: Bob Hogeveen

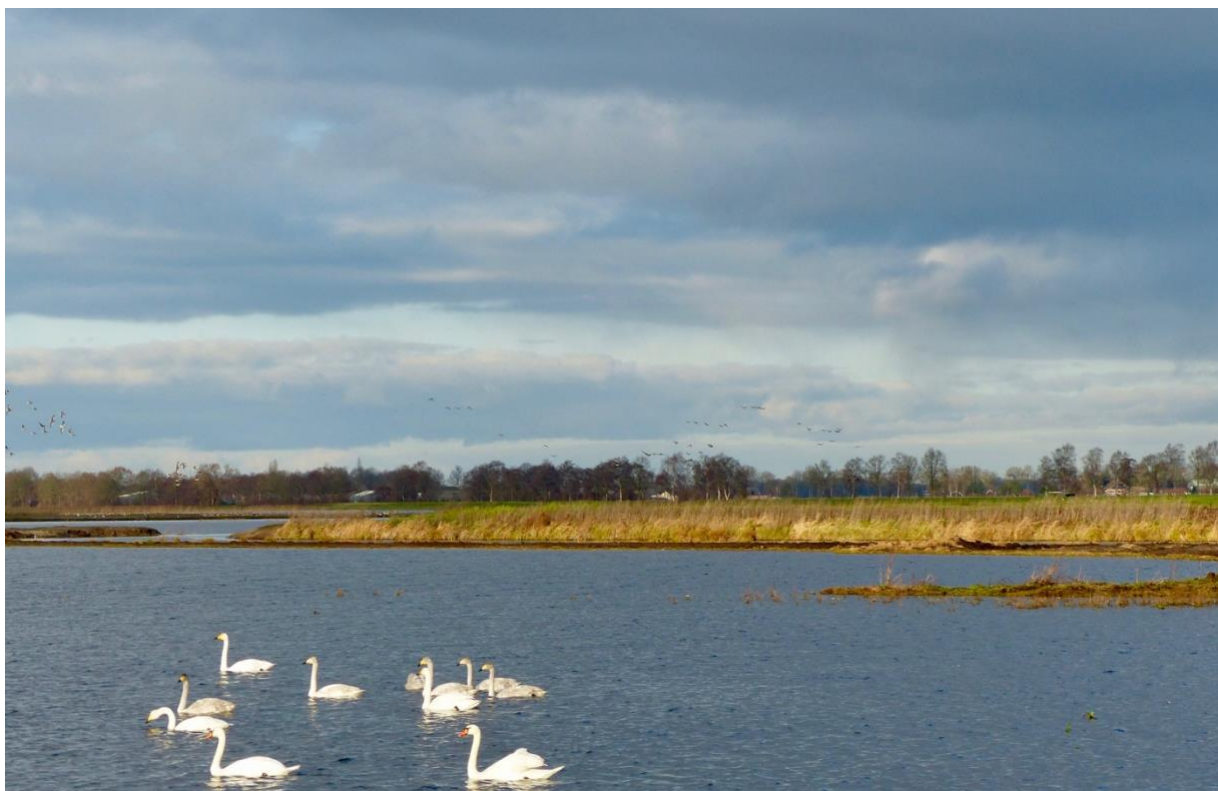
3.4 Verdwenen soorten

Tijdens de werkzaamheden in Tusschenwater heeft men in de afgelopen jaren rekening moeten houden met een broedende Buizerd in één van de elzen in het deel Oude Diep. In 2019 is de Buizerd daar echter verdwenen. Er kwam wel regelmatig een Buizerd overvliegen, maar die heeft waarschijnlijk net buiten het gebied in het bosje bij het waterwinstation in de Groeve gebroed. Is het te nat in Tusschenwater voor een Buizerd? Komt deze soort terug in de komende jaren?

Verdwenen soorten t.o.v. 2015

Buizerd
Wulp
Houtduif
Groene Specht
Tuinfluiter
Braamsluiper
Merel

Vogelbescherming Nederland heeft 2019 uitgeroepen als het jaar van de Wulp. Helaas hebben we in Tusschenwater deze grootste steltloper van Nederland dit jaar niet aangetroffen. Of de Wulp terugkomt staat nog te bezien. De biotoop is waarschijnlijk niet echt meer geschikt voor deze prachtige steltloper.

Wilde- en Knobbelswanen in Groeveveld (dec. 2018)
Foto: Gerard Dekker

3.5 Opvallend soorten/zaken

Oeverwaluw

Nadat de schuiven van de inlaat te lang open hebben gestaan, kwam het waterpeil in Tusschenwater behoorlijk hoog te staan. Te hoog, want in combinatie met een harde westelijke wind zijn flinke stukken van een aantal kades weggeslagen. Veel schade dus, die hersteld moet worden. Een voordeel hierbij was, dat een groep Oeverwaluwen een steil stuk zandige kade heeft ontdekt en daar hun nesten in heeft gemaakt. Een prachtig gezicht. Met name toen de juveniele Oeverwaluwen begonnen uit te vliegen. Zeer grote aantallen vlogen rond in Tusschenwater. Uiteindelijk 74 territoria.

Oeverwaluw (totaal: 74 territoria in Tusschenwater 2019)
Foto: Gerard Dekker

Weidevogels

Bijzonder veel weidevogels zijn er geteld in de verschillende deelgebieden. Ook wel begrijpelijk, want de eieren die gelegd zijn en de juveniele beesten op de eilandjes waren redelijk veilig voor predatoren zoals vos en marter. Waarschijnlijk zal menig weidevogelbeschermer jaloers zijn op de aantallen jonge Kieviten en Tureluurs die groot zijn geworden in Tusschenwater.

Bruine Kiekendief

In 4 bezoeken is de Bruine Kiekendief gesignaleerd in Tusschenwater-midden. Er is nog niet heel veel rietgroei, maar kennelijk toch genoeg, dat deze roofvogels zich daar thuis voelt. Het is ook zeer waarschijnlijk dat er daadwerkelijk gebroed is. De BMP-methodiek geeft aan dat er een territorium aanwezig is (in genoeg bezoeken aangetroffen binnen voor de Bruine Kiekendief geldende datumgrenzen).

Bruine Kiekendief
Foto: Eelke Schoppers

Aantal soorten

Ook opvallend is de toename van het totaal aantal soorten. In 2015 zijn er 46 soorten geteld en in 2019 maar liefst 57. Het gebied is duidelijk gevarieerder geworden en dat trekt onmiddellijk meer soorten vogels aan. De verwachting is dat wanneer het gebied zich in de komende jaren nog meer ontwikkelt er nog meer vogels richting Tusschenwater zullen komen.

Kluut (totaal: 16 territoria in Tusschenwater 2019)
Foto: Eelke Schoppers

Bijlage 1: Veldkaarten

Veldkaart

Telgebied: Tussenwater-Midden
Opp [Ha]: 69.9

telronde	datum	begintijd	eindtijd
temperatuur	wind	bewolking	neerslag

Veldkaart

Telgebied: Tusschenwater-Oost
Opp [Ha]: 80.2

telronde	datum	begintijd	eindtijd
temperatuur	wind	bewolking	neerslag

4.2 Bronnen

Bij het maken van dit verslag is gebruikgemaakt van de volgende bronnen:

- www.sovon.nl
- www.naturepix.nl
- www.bobhogeveen.nl
- Bruin de, J. 2017. Broedvogelinventarisatie Noordlaarderbos 2017
- IVN-Zuidlaren. Natuurlijk Zuidlaren voorjaar 2018

Colofon

Realisatie

Gerard Dekker
Huzarenlaan 6
9471 MR Zuidlaren
T: 050-4095444
M: 06 15521840

Verder veel dank aan:

Deze kartering was niet mogelijk geweest zonder de inzet van de onderstaande vrijwilligers:
Wim Woudman, Ben ter Veer, Wil Gernaat, Boukje van der Velde, Dick Schoppers,
Eelke Schoppers, Bob Hogeveen en Niels Grobben.

Zuidlaren, juli 2019